

University of Groningen

F.-J. Bormann, Sociale GerechtigkeIt zwischen Fairness und Partizipation

Jedan, Christoph

Published in:
 Nederlands Theologisch Tijdschrift 62

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
 Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
 2008

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Jedan, C. (2008). F.-J. Bormann, Sociale GerechtigkeIt zwischen Fairness und Partizipation: John Rawls und die katholische Soziallehre. Nederlands Theologisch Tijdschrift 62, 62, 175-176.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

F.-J. Bormann, *Sociale Gerechtigkeit zwischen Fairness und Partizipation: John Rawls und die katholische Soziallehre* (Studien zur theologischen Ethik, 113), Freiburg-Wien, Verlag Herder, 2006, 436 pp., € 50, ISBN 3451291584.

Bormann stelt dat de discussie over sociale gerechtigheid tussen door Rawls geïnspireerde politieke filosofen en de rooms-katholieke sociale ethici nog niet op niveau is gekomen (12, 400). Dit debat te stimuleren is de doelstelling van Bormanns boek, een bewerkt 'Habilitationsschrift' aan de Universiteit Freiburg.

Het eerste deel beschrijft de ontwikkeling van Rawls' theorie van gerechtigheid (15-263). Breed uitgemeten worden ook de kritieken die tegen Rawls' theorie naar voren werden gebracht (113-217). Het tweede deel analyseert de kerkelijke teksten die beslissend zijn geweest voor de ontwikkeling van de rooms-katholieke conceptie van sociale gerechtigheid (265-398). Dit zijn vooral encyclieken, van *Rerum Novarum* (1891) tot en met *Centesimus Annus* (1991), maar Bormann gaat ook in op twee partieel-kerkelijke documenten, *Economic Justice for All* (VS, 1986) en *Für eine Zukunft in Solidarität und Gerechtigkeit* (Duitsland, 1997).

Na de uitgebreide historische reconstructies is de afsluitende vergelijking tussen Rawls' theorie van gerechtigheid en de r.-k. sociale leer met amper 10 pagina's nogal mager (399-409). Bormanns conclusie is dat de vraag naar een compatibiliteit of incompatibiliteit van Rawls' theorie van gerechtigheid en de r.-k. sociale leer niet ondubbelzinnig met ja of nee te beantwoorden is (405). Er zijn belangrijke overeenkomsten, vooral het moraalfilosofische cognitivisme, de deontologische insteek, de afkeer van een antisociaal individualisme en de focus op instituties. Er zijn niettemin talrijke fundamentele verschillen. Naast het kenmerk dat de kerkelijke sociale encyclieken geen abstracte filosofische bespiegelingen zijn, maar op specifieke misstanden gerichte, concrete adviezen (en daarom in argumentatief opzicht, zoals Bormann herhaaldelijk opmerkt, vaak tekortschieten), is het belangrijkste punt van verschil de houding met betrekking tot het egalitarisme. Rawls streeft met zijn verschilprincipe de verbetering van de situatie van de minst bedeeden na, waarbij armoede en achterstelling als relatief te definiëren begrippen worden gehanteerd. Volgens Bormann resulteert dit in een extreem egalitarisme dat incompatibel is met de leerambtelijke opvattingen. De leerambtelijke teksten hanteren een absolute, nogal minimalistische standaard van armoede en achterstelling. Het gaat om het garanderen van een bestaansminimum voor iedereen, niet om een verregaand ideaal van gelijkheid.

Echter, Bormann houdt bij zijn vergelijking onvoldoende rekening met het politieke liberalisme van de late Rawls. De late Rawls geeft juist aan dat in een pluralistische democratie alleen een zwakkere, geenszins extreem egalitaristische conceptie van sociale gerechtigheid de inhoud kan zijn

van een algemeen aanvaardbare publieke rede. Ook maakt Bormann het zich te gemakkelijk als hij, in plaats van een discussie van mogelijke argumenten voor de leerambtelijke positie(s), denkt te kunnen volstaan met een algemene verwijzing naar de (neo-)thomistische leertraditie van de kerk. Juist de door Bormann gesignaleerde argumentatieve tekortkomingen van de kerkelijke documenten nodigen uit tot verdere reflectie: Kan de rooms-katholieke sociale leer met goede redenen bij een anti-egalitaire houding blijven, gelet op het in officiële teksten vaak beklemtoonde belang van maatschappelijke participatie (die sterk afhankelijk is van relatieve inkomensposities)?

Samenvattend: Als bijdrage aan een gesprek tussen r.-k. sociale leer en politieke filosofie stelt Bormanns boek teleur, maar het heeft zijn waarde als materiaalbron voor een verdere discussie over de argumentatieve fundering van de sociale leer van de Romana.

Christoph Jedan